

Powstanie Wielkopolskie

<https://pw.ipn.gov.pl/pwi/historia/oddzialy-powstancze/8614,Straz-Ludowa.html>
27.05.2024, 23:08

Straż Ludowa

Marek Rezler

Formacja ochotnicza utworzona w Wielkopolsce jesienią 1918 roku, formalnie dla zachowania porządku w regionie. Podstawą była tworzona już wcześniej w poszczególnych miejscowościach regionu Straż Obywatelska. 17 października 1918 r. w Poznaniu odbyła się tajna narada przedstawicieli Straży z Gniezna, Poznania, Inowrocławia, Kościana, Obornik i Szamotuł, na której powołano dziewięcioosobową Komendę Tymczasową Straży Obywatelskiej, z działaczem Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół”, Julianem Bolesławem Langem na czele. Około 20 listopada wzorem podobnych organizacji niemieckich, przyjęto nazwę Straż Ludowa. Początkowo SL stanowiła lokalne struktury w poszczególnych miejscowościach, a podczas obrad >Polskiego Sejmu Dzielnicowego 3-5 grudnia 1918 r. podjęto rezolucję o formowaniu o tworzeniu SL jako organu mającego zapewnić ład, porządek i bezpieczeństwo publiczne. 8 grudnia opublikowano szczegółowe „Wytyczne dla Straży Ludowych” określające zasady formowania, szkolenia i działania organizacji. Do służby w SL przyjmowano ochotników w wieku 18-50 lat, bez względu na stan i stanowisko, przede wszystkim wysłużonych żołnierzy, sokołów, skautów i członków bractw strzeleckich. Formalnie SL podlegała Naczelnej Radzie Ludowej, w danej miejscowości - Powiatowej RL i komisarzowi dla straży ludowych w jej składzie. Równocześnie ustalono oddzielne elementy umundurowania (okrągła czapka z niebieskim otokiem) i oznaki funkcji noszone na lewym

ramieniu. Organizacja i dyscyplina w SL oparte były na zasadach wojskowych, ale strażnicy nie byli skoszarowani, stawiali się do służby i w razie alarmu. Przez cały okres istnienia formacji komendantem SL był J. B. Lange. Strażnicy odegrali czołową rolę w ochronie osoby I. J. Paderewskiego w Poznaniu od 26 XII 1918 r. Pierwszy przegląd poznańskiej SL odbył się po południu 26 stycznia 1919 r. na placu Wolności, a zaprzysiężenie połączone z wręczeniem sztandaru: 23 lutego t.r.. W tym czasie SL była traktowana jako organ wykonawczy policji i podlegała w Poznaniu prezydentowi policji, a w terenie – starostom. 6 lutego 1919 r. Komisariat NRL wprowadził obowiązek służby w SL dla mężczyzn nie zaciągniętych do wojska, w wieku 18-50 lat, z równoczesnym określeniem Straży jako formacji wojskowej. Ustalono też zasady finansowania formacji: połowa rocznego państwowego podatku dochodowego oraz połowa podatku procederowego, ustanowionego przez władze państwowe – dla wszystkich opodatkowanych. Od marca 1919 r. żołnierze SL byli kierowani do pełnienia w garnizonach służby wartowniczej, dla odciążenia oddziałów liniowych. Wiosną 1919 roku SL liczyła około 130 tys. żołnierzy. Dekretem KNRL z dniem 30 maja 1919 r. SL została przekształcona w Obronę Krajową i podporządkowana Dowództwu Głównemu SZbZPr., Naczelna Komenda SL została przekształcona w Inspekcję OK; obniżono też górny wiek zaciągniętych do 45 lat. W terenie oddziały OK. zostały podporządkowane dowódcom okręgów wojskowych. Od tej chwili Obrona Krajowa stała się organizacją paramilitarną, przygotowującą niepoborowych i zwolnionych ze służby wojskowej do walki zbrojnej i podtrzymującą nastroje patriotyczne. 4.06.1919 r. Powołano Wojsko Obrony Krajowej podporządkowane Dowództwu Głównemu, zreorganizowano także system stopni. Z poszczególnych kompanii OK utworzono bataliony, skierowane na poszczególne odcinki frontu wielkopolskiego. Od maja 1919 r. do marca 1920 r. funkcjonowała szkoła oficerska OK., dowodzona przez A. Biskupskiego.

Powiązane informacje

I. Powstańcy i Straż Ludowa